

Sesiunea de comunicări științifice a Facultății de Drept
Universitatea București

Responsabilitatea de a proteja

AUTOR:
ILIESCU MARIUS – NICOLAE
student, anul II, grupa 202
Facultatea de Drept
Universitatea București

Noțiunea de suveranitate. Cea mai importantă consecință de pe urma Păcii de la Westphalia din 1648 a fost stabilirea principiului suveranității statale care urmărea stabilizarea relațiilor dintre state într-o Europă afectată de prea multe acțiuni militare printre care și un război de treizeci de ani înaintea încheierii sale. Conceptul suveranității a adus importante modificări în planul sistemului relațiilor internaționale din secolul XVII, când Papa, împreună cu diferiți regi și principii încercau să-și consolideze poziția de suverani în interiorul formațiunilor pe care le conduceau prin cuceriri teritoriale realizate prin diverse mijloace, în principal, militare.

Suveranitatea, în accepțiunea sa modernă, este rezultatul unirii depline a două atribute. Primul dintre acestea este supremația, care reprezintă recunoașterea conferită unei autorități unice de a exercita prerogative specifice (de legiferare, de colectare a impozitelor, folosirea forței, etc.) asupra populației care se află pe teritoriul său, cuplată cu interdicția oricărui alt stat de a se amesteca, în orice fel, în treburile interne. Cel de-al doilea atribut este și cel care ne interesează – independența. Independența înseamnă posibilitatea statului de a-și stabili singur politica externă și poziția față de comunitatea internațională. Este o desăvârșire a egalității de care se bucură fiecare stat în relațiile cu alt stat, precum și o trăsătură specifică conceptului de stat, pentru că astfel este reprezentată identitatea juridică a fiecăruia în dreptul internațional. Cu ajutorul acestui concept este menținută ordinea și stabilitatea, oferind și un oarecare grad de predictabilitate în relațiile internaționale. De altfel, societatea internațională de astăzi este întemeiată pe principiul egalității suverane a tuturor Membrilor ei¹.

Suveranitatea poate fi înțeleasă din trei perspective. Prima este cea clasică prin care autoritățile statului își exercită prerogativele și au datoria de a asigura bunăstarea populației precum și de a veghea la securitatea ei. Cea de-a doua perspectivă privește faptul că autoritățile politice sunt răspunzătoare în fața cetățenilor în plan intern, dar și față de comunitatea internațională în fața ONU, pe plan extern. Ultima perspectivă privește posibilitatea angajării răspunderii statului în virtutea suveranității sale, pentru acțiunile sau inacțiunile agenților săi care contravin normelor de drept internațional.

Neintervenția în treburile interne ale altui stat. Condiția dobândirii și menținerii suveranității unui stat este strâns legată de obligația de a respecta suveranitatea celorlalte state². Astfel, a luat naștere principiul neintervenției în treburile interne ale unui stat, care a dobândit în timp valoare cutumiară, devenind doar ulterior o normă imperativă a dreptului internațional, recunoscută unanim de către state în relațiile dintre ele, prin înscrierea acestuia în Carta ONU ca principiu fundamental al dreptului internațional³, precum și în alte instrumente convenționale internaționale⁴.

Intervenția umanitară. Unele dintre primele reflecții teoretice asupra acestui principiu în general și asupra intervenției umanitare în particular, aparțin lui John Stuart Mill în lucrarea sa *A Few Words on Non-Intervention* din anul 1859. El susține că războiul în spatele căruia se află ambițiile teritoriale, scopuri imperialiste sau câștiguri economice este ilegal, imoral

¹ Carta ONU, art. 2 (1)

² Hans J. Morgenthau, *Politica între națiuni*, Ed. Polirom, 2006

³ Carta ONU, art.2 (7)

⁴ Rezoluția Adunării Generale ONU 2625/1970

și condamnat din toate punctele de vedere, însă identifică acele cazuri în care recurgerea la acțiuni militare este justificată chiar și atunci când acestea nu au caracter defensiv, anume atunci când avem de-a face cu popoare barbare: “*Singurele legi morale aplicabile în relațiile dintre un guvern civilizat și un guvern barbar sunt regulile morale universale dintre om și om*”⁵. Cu alte cuvinte, atunci când un stat întreprinde acțiuni barbare împotriva propriului său popor, indiferent de rolul său activ sau pasiv, intervenția militară este justificată pentru că dispăre orice piedică politică sau de altă natură, persistând doar obligațiile morale. În accepțiunea lui Mill, moralitatea presupune a nu rămâne impasibil când altul suferă, presupune o obligație față de umanitate în general, de a face tot ce este posibil pentru a împiedica producerea unor suferințe majore unui mare număr de oameni⁶. Acesta este punctul de pornire pentru intervenția umanitară. Cea mai puternică justificare a intervenției, în ciuda caracterului său ilegal, este aceea că intervenția este moralmente permisibilă – ori chiar moralmente obligatorie. Principiul moralei la care această justificare face apel se situează pe lângă cel mai fundamental principiu: necesitatea protejării drepturilor fundamentale ale omului.

În doctrină s-a încercat definirea intervenției umanitare ca fiind amenințarea sau folosirea forței cu încălcarea frontierelor de către un stat (sau un grup de state) cu scopul prevenirii sau încetării violărilor masive ale drepturilor fundamentale ale omului, ale indivizilor alții decât proprii cetățeni, fără permisiunea statului pe teritoriul căruia se exercită folosirea forței.⁷

Susținătorii intervenției umanitare argumentează faptul că există o obligație *erga omnes* de a respecta drepturile omului din prima generație. Carta ONU identifică în art. 1 alin. (3), printre scopurile organizației, nevoia de a asigura “*promovarea și încurajarea respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale pentru toți*”. Mai departe, în Capitolul IX intitulat *Cooperarea economică și socială internațională*, la articolul 55 lit. c. este înscrisă obligația de a veghea la “*respectarea universală și efectivă a drepturilor omului și libertăților fundamentale pentru toți*”. Importanța acestei obligații este reiterată în articolul 56 care nu lasă loc de interpretare: “*Toți Membrii se obligă să întreprindă acțiuni în comun și separat, în cooperare cu Organizația, pentru realizarea scopurilor enunțate în Articolul 55*”. Obligația față de umanitate de care vorbea Mill, care exista în trecut doar în planul moralității, a fost transpusă normativ, dobândind astfel forță juridică pentru toate statele membre ONU.

Deasemenea, în contextul evoluțiilor internaționale, este tot mai evident faptul că o situație de conflict dintr-un stat are potențial să destabilizeze statele din imediata vecinătate. Legăturile etnice, rasiale, religioase sau naționale sunt de netăgăduit, iar în caz de comitere a unor grave crime internaționale, Consiliul de Securitate va trebui să intervină. Prin articolele 39, 41, 42 ale Capitolului VII din Carta ONU este definit rolul fundamental al acestui organ principal ONU, acela de a determina acele situații care reprezintă o amenințare la adresa păcii, o încălcare a păcii sau o agresiune, situații care ar putea conduce la dezechilibre în ordinea internațională. În contextul și înțelesul dispozițiilor din Capitolul VII al Cartei ONU, utilizarea forței este permisă și posibilă în prezența acordului Consiliului de Securitate exprimat printr-o

⁵ John Stuart Mill, *A Few Words on Non-Intervention*, Online Library of Liberty, 1859, pag. 23

⁶ *Ibidem*

⁷ Curtis F.J. Doebbler, *Introduction to International Humanitarian Law*, CD Publishing Washington, 2005

rezoluție a acestuia adoptată în acest scop. Este lesne de înțeles de ce comiterea unor atrocități împotriva unui mare număr de oameni ar putea reprezenta o amenințare la adresa păcii: dizlocarea unui mare număr de refugiați, folosirea excesivă a violenței ce ar putea conduce la escaladarea conflictului sau mișcările de rezistență sunt doar câteva exemple de factori ce ar putea duce la adâncirea unei crize. Tocmai de aceea apare ca stringentă obligația de a interveni, în primul rând pentru a salva viețile oamenilor și a asigura respectarea drepturilor lor și în al doilea rând pentru a restaura pacea și a veghea la menținerea ei. Cele două obiective țin de însăși esența construcției ONU. Nu trebuie trecută cu vederea nici posibilitatea Adunării Generale de a emite recomandări, așa cum reiese din articolul 14 care spune că *“Adunarea Generală poate recomanda măsuri pentru aplanarea pașnică a oricărei situații, indiferent de origine [...] inclusiv a situațiilor rezultând dintr-o încălcare a dispozițiilor prezentei Carte, care enunță Scopurile și Principiile Națiunilor Unite.”* O astfel de recomandare, deși fără caracter obligatoriu, prin forța sa morală este un act ce nu poate fi ignorat.

Un alt argument în favoarea intervenției este existența unui cadru normativ impresionant al dreptului internațional al drepturilor omului. Printre cele mai importante instrumente convenționale în plan internațional, cităm aici Declarația Universală a Drepturilor Omului semnată în 1948, Pactul Internațional privind Drepturile Civile și Politice și Pactul Internațional privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale, ambele intrate în vigoare în anul 1976. Nerespectarea acestor obligații, pe scară largă, constituie încălcări ale obligațiilor internaționale asumate de fiecare stat, astfel că ordinea internațională și climatul de cooperare și de respectare a legii va avea de suferit.

Dar cum se împacă aceste argumente cu celelalte încălcări ale principiilor ONU, consecințe ale unei intervenții umanitare ? După cum subliniază și unii autori de drept internațional, imposibilitatea obținerii autorizării Consiliului de Securitate pentru intervenție, indică o tensiune deranjantă între două valori centrale ale însuși sistemului legal internațional: respectul pentru suveranitatea statală și un angajament cu privire la relații pașnice între state, pe de o parte și protecția drepturilor fundamentale ale omului, pe de altă parte⁸.

Principiul nerecurgerii la forță în relațiile dintre state (alineatul 4 al articolului 2), principiul soluționării pe cale pașnică a diferendelor (alineatul 3 al articolului 2), principiul neintervenționismului (alineatul 7 al articolului 2) și obligația statelor de a coopera între ele (articolul 55) sunt argumentele celor care susțin ca înfrângerea suveranității și atingerea adusă integrității teritoriale ale unui stat prin violență și forță armată sunt încălcări grave ale unor norme de *jus cogens*. Summit-ul G-77 al celor mai sărace țări de pe glob a condamnat în repetate rânduri ideea intervenției umanitare, spunând că este doar o formă de imperialism a puterilor nordice care își extind influența asupra statelor din emisfera sudică a globului, mai puțin dezvoltate, ignorând și încălcând flagrant norme ale dreptului internațional.

În ultimii ani, utilizarea forței de către state a dat naștere unei dezbateri aprinse în Adunarea Generală a ONU, în parlamentele naționale, în mediile universitare și în presa internațională. Legile internaționale sunt exprimate în termeni relativi simpli, astfel că apar probleme de interpretare atunci când se pune problema aplicării lor la cazuri concrete. Intervenția umanitară se află în mijlocul unei astfel de dezbateri, în principal datorită mizelor importante aflate în joc: viețile a mii de oameni, indiferent de calitatea lor (civili sau militari) sau de naționalitate, precum și utilizarea forței. Pentru un consilier pe probleme juridice dintr-un

⁸ Malcom N. Shaw, *International Law*, Cambridge University Press, 2003

minister al afacerilor externe, problema esențială este a determina dacă propunerile de utilizare a forței încalcă normele dreptului internațional sau nu. În final, decizia revine executivului sau parlamentului național, dar un stat care ia în considerare opțiunea de a folosi forța trebuie ca, anterior aplicării deciziei, să fie convins că aceasta va fi folosită legal. Scopul dreptului internațional este de a crea un mediu în care statele să conviețuiască în pace și securitate, respectând drepturile și obligațiile ce le revin. Utilizarea forței vine în contradicție directă cu acesta, astfel că, fără autorizarea expresă de către Consiliul de Securitate sau neavând o bază legală solidă care să justifice o astfel de acțiune, posibilele consecințe sunt greu de prevăzut sau de evaluat⁹.

Responsabilitatea de a proteja. Având această dezbatere în minte, la Summitul Mileniului din anul 2000 ce a reunit șefii de stat și de guvern din 191 de țări, secretarul general de atunci Kofi Annan a adresat reuniunii următoarea întrebare: *“dacă intervenția umanitară este, într-adevăr, un asalt inacceptabil la adresa suveranității, cum ar trebui să răspundem unei situații de tipul Rwanda sau Srebrenica – unei situații în care drepturile omului sunt încălcate sistematic și masiv pe scară largă, aducând atingere tuturor percepțelor morale ale umanității?”*

Canada, în semn de răspuns, a anunțat la scurt timp înființarea Comisiei pentru Intervenție și Suveranitate Statală care a elaborat și publicat raportul său în anul 2001, dând naștere unui nou concept: responsabilitatea de a proteja.

Conținutul responsabilității de a proteja. Responsabilitatea de a proteja are 3 piloni fundamentali și interdependenți:

Primul pilon este responsabilitatea de a preveni, care revine fiecărui stat. În urma pactului social încheiat cu poporul, statul dobândește puterea supremă și recunoașterea necesară pentru a o folosi dar și responsabilitatea de a-l proteja de situații periculoase, de la calamități naturale până la agresiuni străine. Această responsabilitate vine odată cu suveranitatea de care se bucură statul. Pilonul se realizează prin identificarea, analizarea și notificarea cu privire la situațiile cu potențial de conflict, pentru ca statul interesat să poată lua din timp măsuri. Aceste funcții sunt realizate de instituțiile statului, de ONG-uri naționale sau internaționale și de organizații internaționale cu vocație regională sau mondială. International Crisis Group (ICG), Human Rights Watch (HRW) sau Fédération internationale des ligues des droits de l’homme (FIDH) sunt doar câteva exemple de ONG-uri care activează în întreaga lume și care elaborează rapoarte cu privire la situațiile de conflict din anumite zone. Chiar și Secretarul General ONU *“poate atrage atenția Consiliului de Securitate asupra oricărei probleme care, după părerea sa, ar putea pune în primejdie menținerea păcii și securității internaționale.”*¹⁰ Același text apare și la alineatul 3 al articolului 11 din Cartă când se vorbește despre atribuțiile Adunării Generale.

Unele organizații internaționale și-au dezvoltat propriile mecanisme de supraveghere și avertizare în privința respectării drepturilor omului: Oficiul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) este organul principal al acestei organizații, printre atribuțiile sale numărându-se și supravegherea desfășurării procesului electoral în peste 150 de ocazii până acum. Raportul Comisiei identifică ca cel mai eficient mijloc de prevenire simpla respectare de către state a

⁹ Ion Gâlea, Bogdan Aurescu, Adrian Năstase, *Drept internațional contemporan*, Universul Juridic, 2007

¹⁰ Carta ONU, articolul 99

obligățiilor înscrise în articolul 55 din Carta ONU cu privire la cooperarea internațională. Identificarea timpurie a sursei problemelor și posibilelor conflicte poate ajuta la prevenirea tensiunilor și la rezolvarea eficientă a problemelor. În general, prin dezvoltare economică sustenabilă, guvernare eficientă, transparență, respectul pentru legi în general, și pentru drepturile individuale în particular este posibil ca tensiunile existente între facțiuni politice, religioase sau etnice, între guvernați și guvernanți să-și găsească rezolvarea prin cooperare. Totul se reduce la respectarea obligațiilor internaționale asumate prin diferite tratate și convenții pentru a elimina posibilitatea apariției unui conflict.

Această responsabilitate a fost recunoscută și în actul final al Summit-ului Mondial din 2005, cea mai mare adunare de șefi de state și de guvern din istorie, cu 192 de țări participante: *“Fiecare stat în parte are responsabilitatea de a-și proteja populația de genocid, crime de război, crime împotriva umanității și purificare etnică [...] Recunoaștem existența acestei responsabilități și vom acționa ca atare¹¹”*. După cum spune și Secretarul General ONU Ban Ki-moon într-un discurs din 2008: *“conceptul responsabilității de a proteja se bucură de recunoașterea supremă în cadrul Națiunilor Unite, având propriul acronim deja¹²”* subliniind astfel importanța și recunoașterea acordată acestui concept.

Cel de-al doilea pilon este format de responsabilitatea de a reacționa prin a oferi asistență, de a aplica măsuri concrete pentru a stabiliza un potențial conflict. Se remarcă aici intervenția mijlocită a comunității internaționale prin instituțiile și organismele sale. Responsabilitatea este împartită între aceasta și statul în care se intervine. Măsurile luate au în vedere timpul scurt la dispoziție pentru a-și produce efectele. Acestea pot varia, de la asistență directă la sancțiuni, de la stimulente financiare la ajutoare umanitare. Indiferent de aplicarea lor la cazul concret, scopul este același: de a ajuta statul aflat în dificultate să aplaneze pașnic conflictul sau, în cazul în care acesta refuză asistența și își încalcă în mod repetat obligațiile asumate, de a obține cooperarea lui atunci când refuză, epuizând toate mijloacele pașnice aflate la dispoziție înainte de a lua în calcul o intervenție militară¹³. În documentul final al aceluiaș summit se menționează că *“De asemenea, luăm asupra noastră angajamentul, necesar și adecvat, de a ajuta statele să-și construiască capacitatea de a-și proteja populația împotriva genocidului, crimelor de război, crimelor împotriva umanității și epurării etnice, precum și de a ajuta statele aflate în pericol înaintea izbucnirii unei crize sau conflict¹⁴”*.

Printre mijloacele politice și diplomatice enumerăm ca exemple: implicarea directă a Secretarului General ONU pentru aplanarea conflictului, crearea unor comisii de anchetă internațională care să stabilească starea de fapt, oferirea de bune oficii pentru mediere. Mijloacele economice se împart în două categorii: fondurile pentru dezvoltare și ajutoarele umanitare și fondurile destinate eforturilor de a aplană un conflict sau de a preveni rezbucnirea lui. În prima categorie încadrăm sprijinul instituțiilor financiare internaționale (Banca Mondială, FMI) iar în cea de-a doua ajutoarele de urgență. Există și o serie de măsuri de ordin juridic ce ar putea fi luate. Oferte de mediere sau de arbitraj internațional de către un stat neinteresat sau

¹¹ 2005 World Summit Outcome Document, art. 138

¹² Secretary-General material SG/SM/11701, 2008

¹³ Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty, *Responsibility to protect*, 2001

¹⁴ 2005 World Summit Outcome Document, art. 139

desfășurarea de personal care să monitorizeze respectarea drepturilor omului ajută la transmiterea ideii de susținere și implicare a comunității internaționale, care să descurajeze abateri viitoare. Amenințarea cu aplicarea de sancțiuni internaționale a devenit recent o armă importantă în forțarea statelor să reintre în legalitate. Stabilirea Tribunalului Penal Internațional pentru Rwanda, Yugoslavia și Sierra Leone este un bun exemplu în acest sens. Deasemenea, în prezent sunt 111 state care au ratificat Statutul Curții Penale Internaționale, tribunalul permanent competent să judece indivizi pentru crime de război, crime împotriva umanității și genocid¹⁵. În acest sens trebuie menționate și Convențiile de la Geneva care conțin drepturile fundamentale ale omului pe timp de conflict, cele două Protocoale Adiționale la Convențiile de la Geneva și Convențiile de la Haga care conțin regulile de desfășurare ale unui conflict armat precum și numeroase alte convenții care protejază omul (Convenția împotriva torturii, etc.).

Cel de-al treilea pilon se referă la responsabilitatea de a reacționa, la momentul potrivit printr-o acțiune decisivă. Când celelalte două etape nu își ating scopul iar tensiunile escaladează, se impun măsuri dure, inclusiv militare. Cu toate acestea însă, Comisia sugerează epuizarea tuturor mijloacelor coercitive de ordin politic, economic sau juridic înainte de a lua în calcul o intervenție armată. Se subliniază importanța faptului că trebuie determinat dacă încălcările drepturilor omului, conduita negativă sau amenințarea existentă justifică o astfel de măsură. Este deci o măsură care ar trebui luată doar în ultimă instanță, când toate celelalte alternative au fost epuizate și dacă gravitatea situației o cere¹⁶. Comisia merge mai departe și identifică condițiile care trebuie îndeplinite cumulativ de o intervenție militară pe teritoriul unui alt stat: să aibe o cauză dreaptă, să fie bine intenționată, să fie folosită în ultimă instanță, să se bucure de o autoritate legitimă, să fie proporțională și să aibe șansă de reușită. Se insistă pe necesitatea de a avea legitimitate în momentul intervenției¹⁷. Este dezirabil, și în ochii Comisiei, ca aceasta să aibe loc cu autorizația Consiliului de Securitate. Însă, dacă aceasta lipsește din cauza imposibilității obiective de a-l obține, în virtutea obligațiilor de a respecta drepturile omului și de a veghea la pacea internațională, este recunoscută, dar nu preferată, posibilitatea unui stat sau grup de state de a interveni, cu condiția să fi fost respectate toate etapele anterioare iar intervenția militară să întrunească cumulativ condițiile mai sus enumerate. Documentul final al Summit-ului din 2005 întărește acest al treilea pilon: *“În acest context, suntem pregătiți să acționăm colectiv, decisiv și la momentul potrivit, prin Consiliul de Securitate, în conformitate cu Carta ONU, inclusiv Capitolul VII [...] dacă mijloacele pașnice sunt ineficiente iar autoritățile naționale ale unui stat, în mod evident, nu își îndeplinesc obligația de a proteja populația împotriva genocidului, crimelor de război, crimelor împotriva umanității și epurării etnice”*.¹⁸

Se conturează astfel un concept care ar putea justifica utilizarea forței, dacă această măsură se impune. Raportul Comisiei nu a avut ecouri imediate în plan internațional

¹⁵ Malcom N. Shaw, *International Law*, Cambridge University Press, 2003

¹⁶ Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty, *Responsibility to protect*, 2001

¹⁷ *Ibidem*

¹⁸ 2005 World Summit Outcome Document, art. 139

datorită evenimentelor din septembrie 2001, dar odată cu recunoașterea primită la Summit-ul Mondial din 2005, acesta a reintrat în atenția publică. În raportul Secretarului General ONU din 2009 se vorbește despre faptul că *“toate Statele Membre, nu doar cele 15 care fac parte din Consiliul de Securitate, trebuie să conștientizeze pe deplin așteptările opiniei publice internaționale și responsabilitatea de care trebuie să dea dovadă pentru a-și proteja populația”*¹⁹. Credibilitatea, autoritatea și eficiența Organizației Națiunilor Unite depinde de capacitatea acesteia de a interveni, prin toate mijloacele posibile, pentru a salvagarda interesele umanității acolo unde este nevoie, cu atât mai mult atunci când se ia în considerare utilizarea forței.

Raportul insistă asupra faptului că, la Summit-ul din 2005, șefii de stat din 192 de țări s-au exprimat unanim în favoarea adoptării responsabilității de a proteja, iar această declarație de ordin politic trebuie transpusă și în plan normativ, pentru a-i conferi putere juridică: *“Cer Adunării Generale să facă pașii necesari pentru a elabora o strategie prin care responsabilitatea de a proteja să fie consacrată, și în final, implementată”*²⁰.

Consiliul de Securitate și-a făcut cunoscută poziția încă din anul 2006, când printr-o rezoluție intitulată *Protecția civililor în timpul conflictelor armate* a reafirmat prevederile paragrafelor 138 și 139 din documentul final al Summit-ului din 2005²¹.

Cu toate acestea însă, există și critici întemeiate: *„cele doua proclamări sunt goale de conținut [...] juridic și faptic. Juridic pentru că principiul responsabilității de a proteja nu a fost înscris într-un tratat semnat de un număr covârșitor de state, devenind astfel obligatoriu pentru ele și faptic pentru că situația din Sudan, Somalia și Zimbabwe este dovada faptului că și acest concept este manipulat în favoarea diverselor interese, victimele principale fiind mereu aceleași: populația civilă și militarii dezorientați”*²².

Considerații finale. În contextul evoluției relațiilor dintre state, principalul rol al dreptului internațional este acela de a crea un cadru de stabilitate și cooperare între acestea, prin identificarea acelor reguli care asigură conviețuirea pașnică precum și a acelor care interesează comunitatea internațională în ansamblul ei. Drepturile omului au avut, încă de la apariția lor, o traiectorie interesantă și unică. Panta ascendentă pe care au evoluat se explică prin faptul că, începând din a doua jumătate a secolului XX, atenția crescândă de care s-au bucurat a dus la o continuă extindere și diversificare a drepturilor, la semnarea a tot mai multor convenții, pacte și tratate prin care acestea să fie consacrate, tendința generală fiind recunoașterea universală a importanței lor. Tocmai de aceea forța lor juridică a sporit exponențial, iar nevoia de a veghea la respectarea lor a devenit imperativă. Deși dreptul internațional poate fi considerat deficitar datorită intereselor divergente ale statelor care le împiedică să se pună de acord, așa cum s-a văzut și la Summit-urile din 2000 și 2005, toate statele lumii sunt de acord în privința faptului că protecția drepturilor omului este o obligație universală, o necesitate a umanității. Toate normele

¹⁹ Report of the UN Secretary General, *Implementing the responsibility to protect*, A/63/677, 2009

²⁰ *Ibidem*

²¹ Rezoluția Consiliului de Securitate ONU S/RES/1674, 2006

²² David Mepham, Alexander Ramsbotham *"Safeguarding Civilians: Delivering on the Responsibility to Protect in Africa"*, Institute for Public Policy Research, 2007

juridice se referă, într-un fel sau altul, la relațiile dintre oameni, iar la baza lor se află nevoia de a proteja drepturi ale omului, fie ele subiective sau colective.

Polemica din jurul intervenției umanitare se axează pe faptul că ea funcționează prin încălcarea unor norme de *jus cogens* care protejează suveranitatea și integritatea teritorială a statului cu scopul de a salva viețile oamenilor amenințați de pericol. Ceea ce este contestat este faptul că se dă prioritate intervenției directe și utilizarea forței în detrimentul relațiilor pașnice dintre state și a principiilor ONU.

Responsabilitatea de a proteja apare ca o soluție viabilă și eficientă. Prin însăși definiția ei, responsabilitatea incumbă oricărui stat care se bucură de suveranitate și care și-a asumat obligația de a respecta drepturile omului. Doar în cazul în care aceste obligații nu pot fi aduse la îndeplinire, comunitatea internațională va interveni, chiar și prin utilizarea forței. Cum drepturile omului se cristalizează tot mai mult într-un “drept suprainternațional”, obligația de a veghea la respectarea lor revine tuturor membrilor comunității internaționale. Iar în cazul în care unii membri fie nu pot (Somalia) fie nu vor (Sudan) să și-o respecte, interesul pentru viața și siguranța omului trebuie să prevaleze, în ciuda tuturor piedicilor, pentru a satisface exigențele morale ale umanității și a îndeplini responsabilitatea de a proteja.

Bibliografie

1. Hans J. Morgenthau, *Politica între națiuni*, Ed. Polirom, 2006
2. John Stuart Mill, *A Few Words on Non-Intervention*, Online Library of Liberty, 1859
3. Curtis F.J. Doebbler, *Introduction to International Humanitarian Law*, CD Publishing Washington, 2005
4. Malcom N. Shaw, *International Law*, Cambridge University Press, 2003
5. Ion Gâlea, Bogdan Aurescu, Adrian Năstase, *Drept internațional contemporan*, Universul Juridic, 2007
6. Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty, *Responsibility to protect*, 2001
7. Carta ONU
8. 2005 World Summit Outcome Document
9. David Mepham, Alexander Ramsbotham *"Safeguarding Civilians: Delivering on the Responsibility to Protect in Africa"* , Institute for Public Policy Research, 2007